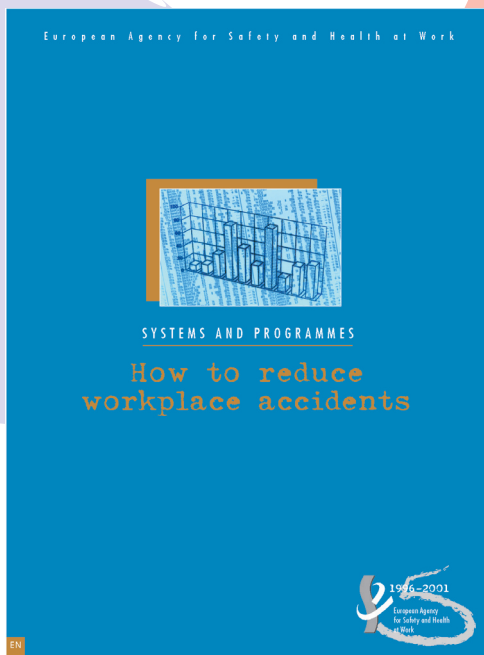

Hogyan csökkentjük a munkahelyi baleseteket

Összefoglaló egy Ügynökségi beszámolóról

A munkahelyi balesetek megelőzése továbbra is fontos kérdés, amit az a tény is jelez, hogy ez a témája a 2001. évi Európai Munkavédelmi Hétnek. Ennek a kezdeményezésnek a támogatására tanulmány készült az Európai Unió tagállamaiban végrehajtott baleset megelőzési programokról. A beszámolóban elemzett 22 eset között vannak országos és regionális, illetve ágazati és vállalati szinten alkalmazott megoldások.

Az esetek mennyiségi felmérése

A beszámoló rámutat, hogy a baleset megelőzési programoknak jelentős pozitív hatásuk lehet, többek között például a munkabalesetek kisebb gyakorisága és súlyossága, illetve a jobb költség-haszon arány terén. Bár a megoldások típusa és szintje a vizsgált esetekben lényegesen eltérő, egy lényeges tanulság kiderül, mégpedig az, hogy a közvetlen kapcsolat a célcsoportokkal fontos szerepet játszhat a balesetek és azok kihatásainak csökkentésében. A beszámoló kiemeli emellett a monitorozó, figyelő rendszerek jelentőségét, valamint annak fontosságát, hogy a kockázatokat azok forrásánál előzzük meg, továbbá a szociális párbeszéd, a partnerség és a munkavállalók bevonásának előnyeit.

Az alábbiakban rövid áttekintést adunk a beszámoló azon mennyiségileg megadott bizonyítékairól, amelyek alátámasztják a fenti következtetéseket.

Alacsonyabb baleset előfordulási számok

- **A tudatosságot fokozó kampányok jelentősége:** Egy országos, a munka közbeni esések csökkentésére irányuló tudatosság-fokozó kampány Ausztriában, hirdetések és PR alkalmazásával csaknem 10%-kal csökkentette az esések számát. Állami hatóságok beavatkozásai, mint amilyen például az UK Munkavédelmi Hatóságának (Health and Safety Executive) "Recept a biztonságra" (Recipe for Safety) elnevezésű, az általános munkavédelmi tudatosság növelését célzó kampánya volt az élelmiszer- és italgártó iparban, mintegy 13% csökkenést eredményeztek. Egy az állványok biztonságáról szóló kampány Alsace-Moselle-ben ugyanekkor a balesetek számát csaknem 10%-kal csökkentette.
- **Az országos vagy regionális szinten végrehajtott akciók, beleértve a közvetlen kapcsolatot a vállalatokkal, általában különösen hatékonyak.** A Programa Aragón például azt mutatja, hogy a regionális felügyelőség által végrehajtott akció segíthet a ba-

leseti előfordulást akár több, mint 25%-kal csökkenteni a „magas kockázatú cégeknél”. Más regionális spanyol felügyelőségeknek is hasonló tapasztalataik voltak. A fókusz kulcs tényező lehet. Az Egyesült Királyság Munkavédelmi Hatóságának "Recept a biztonságra" kampányában 33% csökkenést értek el azáltal, hogy 19 olyan vállalatra vagy „fekete foltra” koncentráltak, ahol a sérülések előfordulási aránya több, mint háromszorosa volt az élelmiszer- és italgártóipar átlagának.

- **Iparági testületek által kezdeményezett programoknak általában pozitív hatásuk van.** Egy intenzív német kampány, amely a magasból való leesések ellen irányult az építőiparban, és csökkentette minden szereplő, háttérét pedig az új baleset megelőzési előírások adták, az ilyen esések előfordulását kb. 30%-kal csökkentette. Egy másik, a biztonsági ágazat által szervezett német kampány eredményeképpen 37%-kal csökkentek a balesetek az érintett vállalatoknál. Dániában egy a mezőgazdasági gazdálkodó ágazatban indított kezdeményezés 40%-kal csökkentette a baleseteket a célcsoportban. Ezt a csoportot munkavédelmi ellenőrzéseknek és magatartási tréningnek „tették ki”.
- **Vállalatok által végrehajtott kezdeményezésekkel ugyanilyen drámai eredmények érhetők el.** Több mint 50%-os csökkentés is lehetségesnek látszik, ha módszeresen foglalkoznak a munkakörnyezet speciális kockázataival. Ennél általánosabb módszer, például a Tuttava – koncentráció a munkahely tisztán tartására – is képes lehet azonban a baleseteket 20-40%-kal csökkenteni. Emellett, lényegesen javítható a biztonság olyan nagyobb infrastrukturális programokban, mint például a hidépítés vagy alagútépítés a nagysebességű vasút számára, ha speciális munkavédelmi intézkedéseket tesznek kampányok révén.

ESETTANULMÁNYOK

Országos vagy regionális szinten végrehajtott akciók

- Munkavédelem a Bologna-Firenze nagysebességű vasútvonal építkezésén (Olaszország)
- Állványozási program az Alzace-Moselle régióban (Franciaország)
- Az Øresund fix kapcsolat: biztonságos beszerzés az építőipari ágazatban – dán földmunkák.
- "Biztonság minden lépésnél": egy osztrák balesetbiztosítási társaság országos kampánya az esések megelőzésére
- Hogyan csökkentjük a baleseteket magas-kockázatú vállalatoknál célzott ellenőrzési kampánnyal: Programa Aragón (Spanyolország)

Ágazati szinten végrehajtott akciók

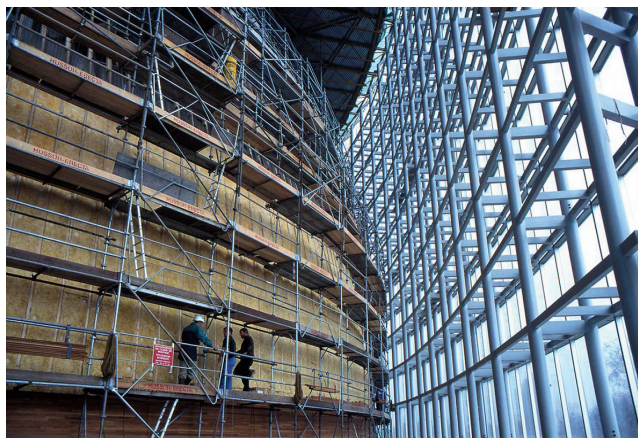
- Vízbeesés hajóról a tengerhajózásban – "Beszéljünk róla!" (Franciaország)
- Megelőzési stratégia a biztonsági ágazat számára Németországban – Egy munkavédelmi modell
- Farm balesetek: dán modell a megelőzésre
- A "Recept a biztonságra" – Munkahelyi biztonság az élelmiszer- és italgártó iparban (Egyesült Királyság)
- Balesetek a német építőiparban magasból való lezuhanás miatt
- Közúti balesetek megelőzése az olasz országúti rendőrségnél
- Az ír építőipari biztonsági partnerség – CSP
- A láthatatlan társ-vezető: alkoholelleses figyelmeztető program teherautóvezetők számára Hollandiában
- Por-tüzek és porrobbanások veszélyének megelőzése Németországban
- Megelőzési kampány a textil- és ruhaiparban Portugáliában

Vállalati szinten végrehajtott akciók

- Ujjak tűszúrásos sérülésének megelőzése a ruha- és textiliparban – a William Baird eset
- A hajózható belső víziutak Belgiumban egy módszeres biztonsági stratégia bevezetésével csökkentik a baleseteket
- Hosszútávú munkavédelmi program: TITAN
- Munkavédelmi irányítás az acéliparban: ARBED

Szabványosított eszközökkel végrehajtott akciók

- Biztonságos és termelékeny munkaszokások: Tuttava
- A WASP módszer – munkacsoport elemzés a biztonság elősegítésére ("workgroup analysis for safety promotion")
- Ágazati megállapodásokon alapuló megelőzési szerződések KKVk számára Franciaországban

© European Commission

Csökkentett súlyossági arányok

A balesetek súlyossági aránya, amit a munkából való hiányzás időtartamával mérnek, gyakran együtt mozog a balesetek gyakoriságának csökkenésével. Vannak azonban kivételek:

- A hajózható belső víziutakra vonatkozó belgiumi programban a gyakoriságban bekövetkezett erős csökkenés dacára csak kis mértékben csökkent a súlyossági arány;
- A megelőzési szerződéseket alkalmazó francia esetben jelentős csökkenés volt tapasztalható a súlyosságban, amit az egy balesetre jutó költségek mintegy 40%-os csökkenése jelzett, de a gyakoriságban láthatólag csak lényegtelen csökkenés jelentkezett.

A halálos balesetek számának erős csökkenése

Egyes esetekben megadták a halálos balesetek számát is. Ez a mutató követi a balesetek előfordulási arányának trendjét, bár a halálos balesetek számának csökkenése úgy tűnik, hangsúlyozottabb. Bonyolult infrastruktúrális munkáknál, mint amilyen például az Øresund híd Dánia és Svédország között és a nagysebességű vasútvonal Olaszországban, Bologna és Firenze között, ezt a mutatót is használják. Mindkét projektben lényegesen alacsonyabb volt a halálos balesetek száma, mint hasonló korábbi projekteknél.

Pozitív költség-haszon arányok

A vizsgált programok némelyikénél költség-haszon arányt is lehetett számolni. A munkahelyi esések megelőzésére irányuló osztrák program esetében ez az arány 1:6 volt. Ez annyit jelent, hogy minden befektetett euró hatszorosan térült meg. A "Recept a biztonságra" – biztonság az élelmiszer- és italgyártó iparban – esetében ez az arány 1:4 – 1:5,5 volt. A biztonsági ágazatban Németországban végrehajtott programnál kimutatták, hogy a bevezetett munkavédelmi intézkedések három éven belül kifizetődtek.

Az esetek kvalitatív (minőségi) értékelése

A fentebb ismertetett eseteknek több olyan jellemzője van, amelyek hozzájárultak az akció sikeréhez, és amelyek a baleseti előfordulási arány csökkentését célzó helyes gyakorlat lényeges elemének tekinthetők.

Egy figyelő (monitorozó) rendszer fontossága

Az összes esetben hangsúlyozzák, hogy hatékonyan fel kell mérni a kockázatokat, mind ágazati szinten, mind az egyedi munkahelyeken. Egy erős, statisztikai alapon működő monitorozó rendszer, amely a bevezetett programot követően figyelemmel kíséri a balesetek előfordulását és súlyosságát, szintén fontos elemnek tűnik. Az ilyen típusú rendszerből származó adatok lehetővé teszik a mélyreható elemzést, és azoknak a gyenge pontoknak a meghatározását, amelyekkel a jövőben foglalkozni kell.

A kockázatok megelőzése azok forrásánál

A vizsgált kezdeményezések némelyikénél, például az "Állványozási program az építőiparban Alzace-Moselle-ben" és az "Ujjak tűszúrásos sérülé-

sének megelőzése – William Baird" esetekben műszaki intézkedésekkel a kockázatok azok forrásánál kezelhetők, sőt néha ki is küszöbölhetők. Olyan állványok, amelyeket biztonságos módon lehet felállítani és használni, vagy a régi vagy új varrógépekre felszerelhető ujjvédő eszközök példa arra, hogyan oldható ez meg. Az ilyen típusú eszközöket azonban más vállalatokkal is meg kell ismertetni. Emellett, az ilyen eszközök csupán az első lépést jelentik a nagyobb munkahelyi biztonság felé, mivel az új technológia gyakran oktatást, tanácsadást, új munkamódszereket és anyagi forrásokat igényel.

Szociális párbeszéd, partnerség és a munkavállalók bevonása

Szociális párbeszéd a munkáltatók, munkavállalók vagy azok képviselői között vállalati szinten, és a szakszervezetek és munkáltatói szervezetek között ágazati, regionális vagy országos szinten, fontos feltétele a sikernek.

Írországban, válaszul a kedvezőtlen foglalkozási baleseti statisztikákra, partnerségi megállapodást kötött a kormány, a munkáltatók, a munkavállalók és a foglalkozási kockázatok megelőzéséért felelős intézmény. Ennek a partnerségi akciónak a célja a munkavédelmi kultúra előmozdítása volt az építőiparban. Minden résztvevőnek megvan a saját szerepe ebben a partnerségben. Hasonlóképpen, az élelmiszer- és italgyártó iparban alkalmazott "Recept a biztonságra" programban az említett iparág munkáltatói és munkavállalói közösen elfogadtak egy "közös stratégia" dokumentumot. Ennek a megállapodásnak része az elkötelezettség valamennyi partner részéről, emellett akciókat fogalmaz meg mindegyik fél, köztük a foglalkozási kockázatok megelőzéséért felelős intézmény számára a kampány minden szakaszára kiterjedően. Az "Ujjak tűszúrásos sérülésének megelőzése – William Baird" egy másik példája az olyan együttműködésnek, amelyben az akció testületi kezdeményezéssel indult. A cél egy biztonsági eszköz kidolgozása volt a vállalat saját céljára. Miután kiderült, hogy az eszköz hatékony, azt a szakszervezet – a vállalat hozzájárulásával – az egész iparágban elterjesztette, amiben a foglalkozási kockázatok megelőzéséért felelős intézmény segített. Az eszközt széles körben elfogadták, és elvét befoglalták egy CEN szabványba.

Az intézkedéseket egy adott iparághoz vagy környezethez kell igazítani

A baleset megelőzési intézkedéseknek számításba kell venniük a vállalat sajátos körülményeit, beleértve annak anyagi erőforrásait. Pontosabban, minden lépésnek gyakorlatilag alkalmazhatónak, és ugyanakkor nem túl bonyolultnak és költségesnek kell lennie. Ez egyes esetekben felvetheti, hogy külső anyagi támogatást vagy segítséget kell igénybe venni, bár a támogatás jöhet műszaki tanácsadás vagy oktatás formájában is.

A beszámolóiból tanultak általános alkalmazhatósága

A beszámolóban ismertetett összes baleset megelőzési program elvileg alkalmazható más összefüggésben is, függetlenül attól, hogy eredetileg azt országos, regionális, ágazati vagy vállalati szinten alkalmazták-e az adott problémára. Egyes programokat, például a Tüttava elnevezésű módszert egyenesen úgy dolgozták ki, hogy azokat különböző cégek/munkahelyek, ágazatok, sőt országok alkalmazhassák.

Hogyan lehet hozzájutni a beszámolóhoz

A beszámoló teljes szövege elérhető angolul az Ügynökség weblapján: <http://agency.osha.eu.int/publications/reports/workaccidents/>, ahonnan ingyen letölthető. A nyomtatott beszámoló – "How to reduce workplace accidents" (Hogyan csökkentjük a munkahelyi baleseteket), European Agency for Safety and Health at Work (Európai Munkavédelmi Ügynökség), 2001, ISBN 92-95007-42-5 megrendelhető Az EK Kiadó Hivatalától EUR-OP, Luxemburg (<http://eur-op.eu.int>) vagy annak terjesztőitől. Ára 13€ (ÁFA nélkül).

Ez a tény-lap valamennyi EU nyelven elérhető a <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/> címen.

"Munkabalesetek megelőzése" volt az Európai Munkavédelmi Hét témája 2001-ben, ezzel kapcsolatban további információ található a <http://osha.eu.int/ew2001/> weboldalon.